

ZAŁĄCZNIK nr 1

PODSTAWA PROGRAMOWA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO DLA PRZEDSZKOLI, ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH ORAZ INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego opisuje podstawowe założenia procesu wspomagania rozwoju i edukacji dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Zgodnie z tymi założeniami przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego w równej mierze pełnią funkcje opiekuńcze, wychowawcze i kształcące – powinny zapewnić dzieciom możliwość wspólnej zabawy i nauki w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do ich potrzeb rozwojowych.

Celem wychowania przedszkolnego jest:

- 1) wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych im w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- 2) wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co dobre i co złe, potrafiły zgodnie bawić się i uczyć, kulturalnie zwracać się do innych w domu, w przedszkolu, na ulicy;
- 3) kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodniejszego znoszenia stresów i porażek;
- 4) rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi;
- 5) troska o zdrowie dzieci, ich rozwój fizyczny oraz sprawność fizyczną, aby chciały i mogły uczestniczyć w zabawach i grach sportowych;
- 6) budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym, a także rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- 7) wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiedzania się poprzez muzykę, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne;
- 8) kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej: do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej;
- 9) zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w kształceniu w szkole.

Cele te są realizowane, w miarę możliwości, we wszystkich obszarach działalności edukacyjnej przedszkola. W każdym z obszarów podane są umiejętności, którymi powinny wykazywać się dzieci pod koniec wychowania przedszkolnego. Ze względu na różne formy

wychowania przedszkolnego, zadbano o precyzyjny opis tych umiejętności. Chodzi o to, aby dzieci rozpoczynające naukę w szkole, były do niej przygotowane – niezależnie od tego, do jakiego przedszkola uczęszczały.

Dla osiągnięcia tych celów edukacyjnych należy wspomagać rozwój, wychowywać i kształcić dzieci w następujących obszarach:

1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i sytuacjach zadaniowych.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują; grzecznie zwraca się do innych;
- 2) przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (stara się współdziałać i rywalizować w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych;
- 3) w miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidywać skutki swoich zachowań;
- 4) wie, że nie należy chwalić się bogactwem i dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach, a także że nie należy wyszydzać i szykanować innych;
- 5) umie się przedstawić: podaje swoje imię i nazwisko, adres zamieszkania, wymienia swych bliskich i wie, czym się zajmują;

2. Kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych. Wdrażanie dzieci do utrzymywania ładu i porządku.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) umie poprawnie umyć i wytrzeć się, a także myć zęby;
- 2) właściwie zachowuje się przy stole podczas posiłków, nakrywa do stołu i sprząta po sobie;
- 3) w przyjęty sposób korzysta z toalety;
- 4) samodzielnie ubiera i rozbiera się, dba o osobiste rzeczy i nie naraża ich na zgubienie lub kradzież;
- 5) utrzymuje porządek tam, gdzie przebywa: nie śmieci, nie bałagani w domu, na podwórku, w przedszkolu itd.

3. Wspomaganie rozwoju mowy dzieci.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) zwraca się bezpośrednio do rozmówcy, stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym, gramatycznym, fleksyjnym i składniowym;
- 2) mówi płynnie, niezbyt głośno, dostosowując ton głosu do sytuacji;
- 3) uważnie słucha, pyta o niezrozumiałe fakty i formułuje dłuższe wypowiedzi o ważnych sprawach;
- 4) w zrozumiały sposób mówi o swoich potrzebach i decyzjach; słucha i stara się zrozumieć innych, gdy opowiadają o tym, czego pragną i do czego dążą.

4. Wspieranie dzieci w rozwijaniu czynności intelektualnych, które stosują w poznawaniu i rozumieniu siebie i swojego otoczenia.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
 - 1) przewiduje, na miarę swych możliwości, jakie będą skutki czynności manipulacyjnych na przedmiotach (wnioskowanie o wprowadzanych i obserwowanych zmianach);
 - 2) grupuje obiekty w sensowny sposób (klasyfikacja) i formułuje uogólnienia typu: to do tego pasuje, te obiekty są podobne, a te są inne;
 - 3) stara się łączyć przyczynę ze skutkiem i próbuje przewidywać, co się może zdarzyć.
5. Wychowanie zdrowotne i kształtowanie sprawności fizycznej dzieci.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
 - 1) dba o swoje zdrowie; zaczyna orientować się w zasadach zdrowego żywienia, np. nie upiera się przy nadmiernym jedzeniu słodczy, chipsów;
 - 2) dostrzega związek pomiędzy chorobą a leczeniem: poddaje się leczeniu, wie, że zastrzyki są konieczne;
 - 3) jest sprawne fizycznie lub jest sprawne na swoje możliwości, jeżeli jest dzieckiem z zaburzeniami ruchowymi;
 - 4) jest na tyle zahartowane, aby uczestniczyć w zajęciach, zabawach i grach w ogrodzie, parku, na boisku.
6. Wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
 - 1) wie, jak trzeba zachować się w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc, umie o nią poprosić;
 - 2) orientuje się w bezpiecznym poruszaniu się po drogach i korzystaniu ze środków transportu;
 - 3) zna zagrożenia płynące ze świata ludzi, roślin oraz zwierząt i unika ich;
 - 4) wie, że nie można samemu zażywać leków i stosować środków chemicznych (np. środków czystości) niezgodnie z ich przeznaczeniem;
 - 5) próbuje samodzielnie i bezpiecznie organizować sobie czas wolny w przedszkolu, w domu i w ogrodzie; ma rozeznanie, gdzie można się bezpiecznie bawić, a gdzie nie.
7. Wychowanie przez sztukę – dziecko widzem i aktorem.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
 - 1) wie, jak należy się zachować na uroczystościach, np. na koncercie, festynie, przedstawieniu w przedszkolu, w teatrze, w kinie;
 - 2) odgrywa role w zabawach parateatralnych posługując się mową, mimiką, gestem i ruchem oraz umie posługiwać się rekwizytami (np. maski i czapki).
8. Wychowanie przez sztukę – muzyka i śpiew, płyś i taniec.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
 - 1) śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru oraz łatwe piosenki ludowe;
 - 2) dostrzega zmiany dynamiki, tempa i wysokości dźwięku utworu muzycznego, wyraża je pływając lub tańcząc;

- 3) tworzy muzykę korzystając z instrumentów perkusyjnych (oraz innych przedmiotów), a także improwizuje ją ruchem;
 - 4) w skupieniu słucha muzyki, także poważnej.
9. Wychowanie przez sztukę: różne formy plastyczne.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
- 1) umie swobodnie wyrażać się w różnych technikach plastycznych;
 - 2) zna sztukę ludową, na miarę swych możliwości (w szczególności swojego regionu): stroje, obrzędy i tradycje ludowe, przedmioty artystyczne;
 - 3) przejawia zainteresowanie malarstwem, rzeźbą i architekturą (także architekturą zieloną i architekturą wnętrz), rozmawia o tym, co ogląda.
10. Wspomaganie rozwoju umysłowego dzieci poprzez zabawy konstrukcyjne, budzenie zainteresowań technicznych.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
- 1) wznosi konstrukcje z klocków i tworzy kompozycje z różnorodnych materiałów (np. przyrodniczych), ma poczucie sprawstwa („potrafię to zrobić”) i odczuwa radość z wykonanej pracy;
 - 2) używa sensownie prostych narzędzi podczas majsterkowania;
 - 3) interesuje się urządzeniami technicznymi (np. w gospodarstwie domowym), próbuje rozumieć, jak one działają i zachowuje ostrożność przy korzystaniu z nich.
11. Pomaganie dzieciom w rozumieniu istoty zjawisk atmosferycznych i w unikaniu zagrożeń.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
- 1) rozpoznaje i nazywa zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla pór roku; podejmuje rozsądne decyzje, aby nie narażać się na niebezpieczeństwo, np. nie stoi pod drzewem w czasie burzy, nie zdejmuje czapki w mroźną pogodę;
 - 2) wie, o czym mówi osoba zapowiadająca pogodę w radiu i w telewizji, np. będzie padał deszcz, śnieg, wiał wiatr; stosuje się do podawanych informacji na miarę swych możliwości.
12. Wychowanie dla poszanowania roślin i zwierząt.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
- 1) wymienia rośliny i zwierzęta żyjące w różnych środowiskach przyrodniczych, np. na polu, na łące, w lesie;
 - 2) wie, jakie warunki są potrzebne do rozwoju zwierząt (przestrzeń życiowa, bezpieczeństwo, pokarm) i wzrostu roślin (światło, temperatura, wilgotność);
 - 3) potrafi wymienić zmiany zachodzące w życiu roślin i zwierząt w kolejnych porach roku; wie, w jaki sposób człowiek może im pomóc i je chronić.
13. Wspomaganie rozwoju intelektualnego dzieci wraz z edukacją matematyczną.
Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
- 1) liczy obiekty i rozróżnia błędne liczenie od poprawnego;
 - 2) wyznacza wynik dodawania i odejmowania pomagając sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych;
 - 3) ustala równoliczność dwóch zbiorów, a także posługuje się liczebnikami porządkowymi;

- 4) rozróżnia stronę lewą i prawą, określa kierunki i ustala położenie obiektów w stosunku do własnej osoby, a także w odniesieniu do innych obiektów;
- 5) wie na czym polega pomiar długości i zna proste sposoby mierzenia: krokami, stopa za stopą;
- 6) zna stałe następstwo dni i nocy, pór roku, dni tygodnia, miesięcy w roku.

14. Kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisania.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) potrafi określić kierunki oraz miejsca na kartce papieru, rozumie sens poleceń typu: narysuj kółeczko w lewym górnym rogu kartki, rysuj szlaczek, zaczynając od lewej strony kartki;
- 2) potrafi uważnie patrzeć (organizuje pole spostrzeżeniowe), aby rozpoznać i zapamiętać to, co jest przedstawione na obrazkach;
- 3) ma sprawność rąk oraz współpracę ręki i oka, która jest potrzebna do rysowania, wycinania;
- 4) interesuje się czytaniem i pisaniem oraz jest gotowe do nauki czytania i pisania;
- 5) słucha np. opowiadań, baśni i rozmawia o nich; interesuje się książkami;
- 6) układa krótkie zdania, dzieli je na wyrazy, wyrazy na sylaby oraz wyodrębnia głoski w słowach o prostej budowie fonetycznej;
- 7) rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz innych symboli, a także odczytuje krótkie podpisy pod obrazkami, napisy na szyldach.

15. Wychowanie rodzinne, obywatelskie i patriotyczne.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) wymienia imiona i nazwiska bliskich, wie gdzie pracują, czym się zajmują;
- 2) zna nazwę miejscowości, w której mieszka, zna ważniejsze instytucje i orientuje się w rolach społecznych pełnionych przez ważne osoby, np. policjant, strażak;
- 3) wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a stolicą Polski jest Warszawa;
- 4) nazywa godło i flagę państwową, zna polski hymn i wie, że Polska należy do Unii Europejskiej;
- 5) wie, że są osoby innych narodowości, różniące się np. wyglądem, a mimo to wszyscy mają te same prawa i mają zgodnie żyć na świecie.

Zadania przedszkola. Uwagi o realizacji

W trosce o prawidłowy rozwój psychofizyczny oraz przebieg wychowania i kształcenia dzieci cztero- i pięcioletnich zaleca się następujące proporcje organizowania dziecięcego czasu w przedszkolu, w rozliczeniu tygodniowym:

- 1) co najmniej jedną piątą czasu należy przeznaczyć na zabawę. W tym czasie dzieci bawią się w swobodny sposób, przy niewielkim udziale nauczyciela;
- 2) co najmniej jedną piątą czasu dzieci spędzają w ogrodzie, na boisku, w parku itp. Organizowane mogą być tam zajęcia sportowe, gry i zabawy ruchowe, obserwacje przyrodnicze, prace gospodarcze, porządkowe i ogrodnicze;

- 3) najwyżej jedną piątą czasu pobytu dziecka w przedszkolu zajmują różnego typu zajęcia dydaktyczne, realizowane według wybranego programu wychowania przedszkolnego;
- 4) nauczyciel może dowolnie zagospodarować pozostały czas – dwie piąte pobytu dziecka w przedszkolu. W tej puli czasu mieszczą się jednak czynności opiekuńcze, samoobsługowe, organizacyjne i inne.

W przypadku młodszych dzieci zaleca się, aby co najmniej jedną czwartą czasu spędzały bawiąc się w ogrodzie, w parku, na łące.

W trosce o wspomaganie harmonijnego rozwoju dziecka zaleca się, aby zeszyty ćwiczeń i karty pracy stanowiły jedynie uzupełnienie wielostronnego wspierania rozwoju dziecka, co oznacza stosowanie ich w ograniczonym zakresie, odpowiednio do wieku dziecka. Podstawą pracy powinna być zabawa i różnorodna działalność dziecka, związana z prawidłowym rozwojem procesów poznawczych, uzyskaniem dobrego poziomu koordynacji wzrokowo-ruchowej, gotowości do nauki pisania i nauki szkolnej. Proponuje się korzystanie m.in. z wycinanek, składanek, papierowych, książeczek do czytania.

Zadaniem nauczycieli jest prowadzenie obserwacji pedagogicznych mających na celu poznanie możliwości i potrzeb rozwojowych dzieci oraz dokumentowanie tych obserwacji. Zadaniem nauczycieli jest także przeprowadzenie diagnozy przedszkolnej w roku szkolnym poprzedzającym termin możliwego rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole. Celem diagnozy jest zgromadzenie informacji, które mogą pomóc:

- 1) rodzicom, aby poznali stan gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole i mogli je odpowiednio do potrzeb w osiąganiu tej gotowości wspomagać;
- 2) nauczycielom przedszkola przy opracowaniu i realizowaniu indywidualnego programu wspomagania rozwoju dziecka, który będzie realizowany w roku poprzedzającym możliwe rozpoczęcie nauki w szkole w okresie od stycznia do maja;
- 3) pracownikom poradni psychologiczno-pedagogicznej, do której zostanie skierowane dziecko w wypadku zaobserwowania przez nauczyciela potrzeby pogłębionej diagnozy związanej z jakimś rodzajem specjalnymi potrzebami edukacyjnymi dziecka.

W szczególności dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy powinny być objęte opieką logopedyczną w przedszkolu. Należy zadbać o to, aby rodziców tych dzieci włączyć w proces korygowania rozwoju mowy.

Treści edukacji zdrowotnej występują w wielu obszarach wychowania przedszkolnego. Ze względu na dobro dzieci, należy zadbać o kształtowanie ich świadomości zdrowotnej oraz nawyków dbania o własne zdrowie w codziennych sytuacjach w przedszkolu oraz współpracując w tym zakresie z rodzicami.

W trosce o jednolite oddziaływanie wychowawcze, nauczyciele:

- 1) systematycznie informują rodziców o zadaniach wychowawczych i kształcących realizowanych w przedszkolu. Zapoznają rodziców z *Podstawą programową wychowania przedszkolnego* i włączają ich do kształtowania u dziecka tych wiadomości i umiejętności, które są tam zalecane;
- 2) informują rodziców o sukcesach i kłopotach ich dzieci, a także włączają ich do wspierania osiągnięć rozwojowych dzieci i łagodzenia trudności, na jakie natrafiają;
- 3) zachęcają rodziców do współdecydowania w sprawach przedszkola, na przykład wspólnie organizują wydarzenia, w których biorą udział dzieci.

W celu właściwego przygotowania dzieci do szkoły, nauczyciele zobowiązani są do znajomości *Podstawy programowej kształcenia ogólnego* w zakresie I etapu edukacyjnego, a zwłaszcza klasy I szkoły podstawowej.